

Protokollsutdrag

2024-11-19

Kommunledningsutskottet

Dnr KS/2024:320

96 - Yttrande remiss: Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning

Till: Klimat- och näringsdepartementet

Hagfors kommun har tagit del av promemorian och vill med anledning av de konsekvenser som angivna förslag kan få avge ett yttrande.

Hagfors kommun uppmanar regeringen att,

- Se över villkoret för när ett vatten kan anses som kraftigt modifierat, och att där inkludera mindre vattenkraftverk i klass 3, samt andra dammar och understödjande anläggningar.
- Att utöka promemorians förslag för ändrade villkor i vattenkraftsförordningen så att även betydelsen för produktionen av vattenkraftsel omfattar regional och lokal tillgång.
- I större utsträckning utnyttja vattendirektivets möjligheter att klassa anlagda sjöar, vattenmagasin och hela sjösystem med dämmen som kraftigt modifierade vatten.
- Förslagen till rimligare kravnivå i samrådsprocessen även måste omfatta ett lokalt och regionalt perspektiv utöver den anläggningar som anses viktiga för den nationella kraftproduktionen.
- Påtala vikten av att ur ett myndighetsperspektiv förtydliga behovet av att ta hänsyn till kulturmiljöer, näringsliv, enskilda fastighetsägare och kommuners åsikter.
- Tydligt betona de faktorer som berör framtida behov av småskalig regional och lokal elproduktion.
- Väga in behovet av att genom fortsatt reglering av vatten hantera högre vattenflöden i ett förändrat klimat. I Hagfors kommun ser vi redan idag ökande problem med skyfall vilket leder till ökade och förväntade risker för ras, översvämningar, erosion och en kraftigt ökad belastning på samhällen och samhällsviktiga funktioner.
- I förslag om ändring i Miljöbalken se över och ändra i MB 11 kap 19 §, för att genom ny skrivning ge myndigheter större möjlighet att ge tillstånd till utrivning av dammar med beaktande av i samråd framförda åsikter från berörda enskilda fastighetsägares och kommuners och deras önskan om att värna kulturmiljöer, bibehålla sjöar och minska risken för både torrlagda sjöar och översvämningar.

Protokollsutdrag

2024-11-19

Kommunledningsutskottet

Promemorian

Regeringens promemoria Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning visar på ett tydligt sätt hur ett förändrat klimat, en pågående omställning och ett befintligt system för elproduktion på bara några år också har ändrat synen på effekterna av EU:s vattendirektiv, implementerat i svensk lag. Att därför se över och anpassa möjligheten att bibehålla vattenkraftsproduktion i den pågående miljöprövningen är i grunden bra.

Hagfors kommun är däremot kritiska till att förslagen i promemorian enbart berör vattenkraftproduktion som anses betydande på nationell nivå. Det innebär att enbart de större vattenkraftverken berörs, men samma förutsättningar som föreslås i en förändrad prövning av de 255 kraftverk som återfinns i klass 1 och de 78 kraftverk som finns i klass 2 borde även gälla de cirka 1700 mindre och lokala kraftverk som återfinns i klass 3. Förslagen borde dessutom gälla alla dammar, reglerade sjöar och sjösystem, som under många århundraden varit och är kraftigt påverkade, eller kraftigt modifierade, som vattenmagasin uppströms de större kraftverken.

Hagfors kommun har en månghundraårig tradition av järn- och skogsbruk, där många mindre vattendrag och sjöar under århundraden dämts upp för att i olika verksamheter nyttja vattnets kraft. Genom dammar har det skapats vattenmagasin som idag är att betrakta som permanenta sjöar. Naturen, människor och samhällen, har med tidens gång anpassat sig till rådande förhållanden.

Med det sagt är det ändå rimligt, i ljuset av promemorian, att även se mindre fördämningar och vattenmagasin som ett naturligt tillstånd, där både morfologi och hydrologi påverkats under lång tid. Även i de fallen anser Hagfors kommun att regeringen ska ge möjlighet att klassa mindre kraftverk, dammar utan elproduktion och sedan lång tid uppdämda sjöar och hela sjösystem som kraftigt modifierade.

Möjligheten att klassa nämnda anläggningar och sjösystem som kraftigt modifierade skulle påverka miljöprövning av anläggningarna och de tillståndsprocesser för utrivning av dammar som för närvarande pågår. De mindre anläggningarnas påverkan på den ekologiska statusen i berörda sjöar och vattendrag har i många fall inte utretts, och med möjligheten att klassa anläggningarna som kraftigt modifierade vatten finns möjligheter att lindra lokala och regionala effekter av pågående och kommande miljöprövningar.

Vattenkraftens betydelse och miljöpåverkan

Vi delar promemorians syn på betydelsen av reglerbar vattenkraftproduktion. I Hagfors kommun med Klarälven som livsnerv finns ett 10-tal större eller medelstora kraftverk, och ett antal mindre anläggningar. Alla är av betydelse på nationell, regional eller lokal nivå. Vattenkraften har under lång tid varit

Protokollsutdrag

2024-11-19

Kommunledningsutskottet

avgörande för kommunens industriella utveckling, samtidigt som påverkan på miljö och möjligheten för vattenlevande organismer att vandra har begränsats kraftigt. Under lång tid har insatser för att gynna lax, öring och ål genomförts, och för att behålla produktionen av vattenkraftsel på en fortsatt hög nivå krävs också fortsatta och betydande insatser för de vattenlevande arter som påverkas.

Omprovning för moderna miljövillkor

Hagfors kommun vill än en gång betona vikten av att berörda myndigheter vid klassificering av vattenförekomster och beslut om miljö kvalitetsnormer fullt ut utnyttjar det utrymme som finns för undantag och att även mindre anläggningar, dammar, sjöar och sjösystem kan förklaras som konstgjorda eller kraftigt modifierade vatten.

En väsentligt ändrad fysisk karaktär

Sverige har ur en europeisk synvinkel få vatten som klassats som kraftigt modifierade. Grundläggande är enligt promemorian att en vattenförekomst ska klassas som kraftigt modifierad då den genom mänsklig påverkan och verksamhet fått en väsentligt ändrad fysisk karaktär som tydligt påverkar vattnets morfologi och hydrologi. Här finns förslag till förändringar, men det saknas samtidigt ett uttalat syfte att frågan ska gälla all vattenverksamhet. I stället begränsa förslagen till att gälla anläggningar som har nationell påverkan på elproduktionen. Hagfors kommun anser att bedömningen ska gälla alla anläggningar, på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Vi delar uppfattningen att nuvarande situation och de nu presenterade förslagen till bättre förutsättningar för vattenkraftens omprovning inom ramen för kommunens uppdrag enligt lag och författning inte påverkas. Men en kommun består av mer än myndighetsutövning enligt lag. Hagfors kommun är av den uppfattningen att pågående miljöprovningar och rättsprocesser tydligt visar hur liten möjlighet till påverkan såväl kommunen som enskilda invånare har. Reglerna för samverkan och samråd måste förbättras, och i det fall det finns tolkningar som kan leda till ökad förståelse och acceptans för pågående rättsprocesser anser vi att de möjligheterna ska utnyttjas.

Kravet på nya och moderna miljötillstånd har redan nu lett fram till att många ägare till vattenverksamheter väljer att riva ut sina anläggningar. Följderna är i många fall katastrofala med långtgående konsekvenser för sjöarna och omkringliggande landskap, fastigheter, invånare och även för Hagfors kommun som helhet. Vårt vackra landskap med sjöar, skogar och en turism kopplat till våra förutsättningar hotas när sjöar förvandlas till träsklandskap, kulturlandskap

Protokollsutdrag

2024-11-19

Kommunledningsutskottet

förändras och försvinner, fastighetsvärden rasar och brunnar torkar ut. Dessutom ser vi tydligt hur risken för både torka och översvämningar ökar. Ett förändrat klimat leder till allt tätare perioder av skyfall och stora nederbördsmängder samtidigt som möjligheten att hantera stora vattenflöden minskar i varje fall där en vattenanläggning rivs ut.

Många av våra samhällen har etablerats på grund av tillgången till vattenkraft, och i nära anslutning till de industrier som nyttjat kraften. En förutsättning för detta har varit att vattnet har varit reglerat, och att vattenflöden genom dammar har kontrollerats.

Därför är det viktigt att också klassificera de regionala och lokala anläggningarna som kraftigt modifierade, med stärkt möjlighet att behålla en fortsatt reglering med lägre krav på anpassning. Det är också viktigt för att värna våra kulturmiljöer och kulturlandskap, våra samhällen och för att skydda samhällsviktiga funktioner. I de situationerna består en kommun av invånare och verksamhetsutövare, allt annat än en myndighet som hanterar lag och förordningar.

Med det sagt anser Hagfors kommun det som ytterst viktigt att regeringen även ger de regionala och lokala anläggningarna samma möjlighet att klassificeras som kraftigt modifierade liksom de vattenkraftsanläggningar som har betydelse ur nationell synvinkel.

Hagfors kommun anser även att regeringen i sin översyn av Miljöbalken ska ändra skrivelsen i MB 11 kap 19 §, avseende utrivning av vattenverksamhet. Här behövs ett förtydligande att större hänsyn ska tas till rådande förhållanden och att ett återställande inte behöver betyda att sjöar töms och kulturmiljöer förstörs, med uppenbar risk för negativ påverkan på samhällen och samhällsviktiga funktioner.

Handlingar i ärendet

Boo Westlunds (OR) tjänsteskrivelse 2024-11-14

Remissmissiv

Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning

Beslut

Kommunledningsutskottet ställer sig bakom ovanstående remissyttrande.

Beslutet skickas till:

Kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kn.nm@regeringskansliet.se

Boo.westlund@hagfors.se

Katarina.r.karlsson@hagfors.se

Protokollsutdrag

2024-11-19

Kommunledningsutskottet

